

SALARIUL – O CATEGORIE ECONOMICĂ IMPORTANTĂ ȘI PRINCIPALA SURSĂ DE VENIT A POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Adriana SAMOIL

Economie și Management, grupa C-201, Facultatea Inginerie Economică și Business, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

*Autorul corespondent: Adriana Samoil, adriana.samoil@em.utm.md

Rezumat. *Prezentul articol abordează salariul prin prisma conceptului economic, evidențind menirea acestuia, funcțiile și categoriile principale a acestuia. Un rol important în prezentul articol îi revine analizei statistice a salariilor în Republica Moldova pe domenii de activitate, pe sectoarele economiei real și bugetar, precum și în dependență de sex feminin și masculin, fiind prezentați principalii factori de influență asupra acestora.*

Cuvinte cheie: *salariul, motivație, salariul net, salariul brut, sector bugetar, sector real.*

Introducere

Factorii tradiționali de producție, aliniați în aceeași ordine de idei, și anume munca, natura și capitalul, reprezintă scheletul unei întreprinderi și elementele de structură a funcționalității acesteia, manifestând o interdependență absolută. Munca – un proces care presupune realizarea unei activități economice, necesită efort uman, iar contraprestația acesteia este salariul, oferit pe baza contractului individual. În sistemul economiei de piață, forța de muncă devine marfă și, ca oricăre marfă, aceasta are valoare de schimb și de consum.

Abordări teoretice a conceptului de salariu

Salarizarea angajaților presupune o remunerare obiectivă a muncii, care, conform Codului Muncii, este bine conturată de *structura salariului*, o *serie de condiții* reieșite din respectarea egalității de sex, origine socială, vârstă, rasă sau naționalitate, credințe politice și religioase, apartenența la o etnie, și *sisteme de salarizare*, și anume [1]:

- Salariul înglobează: salariul de bază, salariul suplimentar – majorarea și adaosul la salariul de bază, alte plăți de stimulare a muncii;
- Retribuirea muncii se subordonează cererii și ofertei forței de muncă pe piață, cantității, calității și complexității muncii, condițiilor de muncă, calităților profesionale ale salariatului, rezultatelor muncii;
- Munca este remunerată în unitate de timp (salariu în regie - în raport cu timpul lucrat) sau în acord (în dependență de aspectul calitativ și cantitativ al muncii);
- Fixarea sistemului de salarizare în interiorul entității se realizează de către angajator în urma unei consultații cu reprezentanții salariaților.

Una din funcțiile importante ale întreprinderii presupune organizarea resurselor umane și asigurarea unui nivel corespunzător de remunerare a muncii în baza plăților salariale. Nivelul salariului influențează direct motivația și productivitatea angajaților și are un impact asupra rezultatelor muncii acestora [2, p.310].

Pe lângă acestea, asistența socială a companiei are ca scop menținerea bunăstării angajaților atât din punct de vedere spiritual, cât și fizic. Potrivit lui Dale Yoder, bunăstarea este văzută ca un ajutor suplimentar angajaților, în special celor bolnavi, prin oferirea compensațiilor pentru economiile angajaților, asigurărilor, și fondurilor de pensii [3, p.4].

Salariul mediu este strâns legat de PIB-ul pe cap de locuitor al țării. Prin urmare, țările foarte dezvoltate, cu valori numerice ridicate ale PIB-ului pe cap de locuitor, asigură, într-adevăr, un nivel ridicat de compensare a muncii și prezintă interes pentru imigranți. Într-o economie deschisă, cu libera circulație a cetățenilor, remunerația muncii este un indicator extrem de important care determină nivelul de dezvoltare a țării, scorul de fericire al populației și influențează fluxurile de emigranți [4, p.514].

Analiza statistică a salariului în Republica Moldova

Câștigul salarial brut nu este altceva decât suma de bani înregistrată în contractul de muncă, care urmează a fi impozitată conform legislației în vigoare și simplificată până la o sumă ireductibilă, pe care, în cele din urmă, salariatul o primește – *câștigul salarial net*.

Tabelul 1

Dinamica salariului mediu brut în anii 2019-2020, pe genuri de activitate, în lei

Genul de activitate/Anul	2019	2020	Ritmul de creștere 2020 față de 2019 , %
ACTIVITATI ECONOMICE – total	7233,7	7943,0	109,81
Agricultură, silvicultură și pescuit	4768,7	5022,9	105,33
Industrie	7151,0	7564,2	105,78
Industrie extractivă	6455,5	6922,5	107,23
Industrie prelucrătoare	6593,8	6927,5	105,06
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	12333,1	13153,6	106,65
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	6824,8	7225,3	105,87
Construcții	7155,3	7608,1	106,33
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	6543,9	6881,9	105,17
Transport și depozitare	6836,2	6533,1	95,57
Activități de cazare și alimentație publică	4973,0	4920,2	98,94
Informații și telecomunicații	15785,4	17788,8	112,69
Activități financiare și de asigurări	13203,5	13619,0	103,15
Tranzacții imobiliare	5906,1	6286,2	106,44
Activități profesionale, științifice și tehnice	8882,5	9698,1	109,18
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	5655,5	6147,5	108,70
Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	9118,6	9985,4	109,51
Învățământ	6327,6	7016,8	110,89
Sănătate și asistență socială	7024,8	8668,6	123,40
Artă, activități de recreere și de agrement	5195,6	5724,4	110,18
Alte activități de servicii	8044,5	9601,3	119,35

Sursa: Sistematizat de autor în baza datelor www.statistica.md

Conform datelor prezentate în tabelul 1, salariul mediu brut pe economie în 2020 este de 7943 de lei, care înregistrează o majorare a acestuia cu 709,3 lei față de anul precedent. Pe primele locuri din perspectiva nivelului salariilor în anul 2020 se poziționează domeniul „Informații și telecomunicații”, cu un salariu mediu brut de 17788,8 de lei, fiind urmat de domeniul „Activități de cazare și alimentație publică” cu un salariu mediu de 13619 lei. De asemenea, o poziție fruntașă ocupă și domeniul „Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” cu un salariu mediu de 13153,6 lei. Din această listă a activităților economice, 6 domenii de activitate înregistrează un salariu mediu ai mare decât nivelul mediu a salariului pe țară, drept consecință fiind disproporționalitatea nivelului de trai a populației.

Datele progresiste înregistrate în tabel determină satisfacerea sectorului economiei per total. Cele mai mari majorări salariale în anul 2020, față de 2019, se atestă în domeniul „Informații și telecomunicații” – această creștere constituind 2003,4 lei, apoi urmând „Sănătate și asistență socială” – cu o creștere de 1643,8 lei. Restul domeniilor de activitate prezintă o sporire salarială mai mică de 1000 de lei. Cele mai mici creșteri salariale se atestă în domeniul „Agricultură, silvicultură și pescuit” – 254,2 lei, fiind o ocupație tradițională și puțin profitabilă, apoi, în ordine crescătoare, domeniul „Industrie prelucrătoare” - 333,7 lei, domeniul „Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor” – 338 lei și domeniul „Tranzacții imobiliare” – 380,1 lei. Analiza obiectivă a acestor date include și regresul a 2 domenii, și anume „Transport și depozitare” cu o decădere de 303,1 lei și „Activități de cazare și alimentație publică” cu 52,8 lei. Per general, nivelul de remunerare a muncii în Republica Moldova este într-o continuă creștere, minusurile fiind compensate de forțele economice mai puternice, care sunt în majoritate.

Sistematizarea procesului de salarizare se realizează într-o formă specifică în sectorul real și bugetar. Realmente, aceste sectoare economice, situate în opoziție, prezintă indicatori de interes major al macroeconomiei țării. În acest context:

- Sectorul real - totalitatea entităților cu independență financiară, inclusiv a celor care beneficiază de dotații bugetare, oricare ar fi condiționarea ramurală, tipul de proprietate și forma de organizare juridică;
- Sectorul bugetar include totalitatea entităților finanțate de la bugetul statului, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale și din mijloace speciale, indiferent de subordonarea ramurală [1].

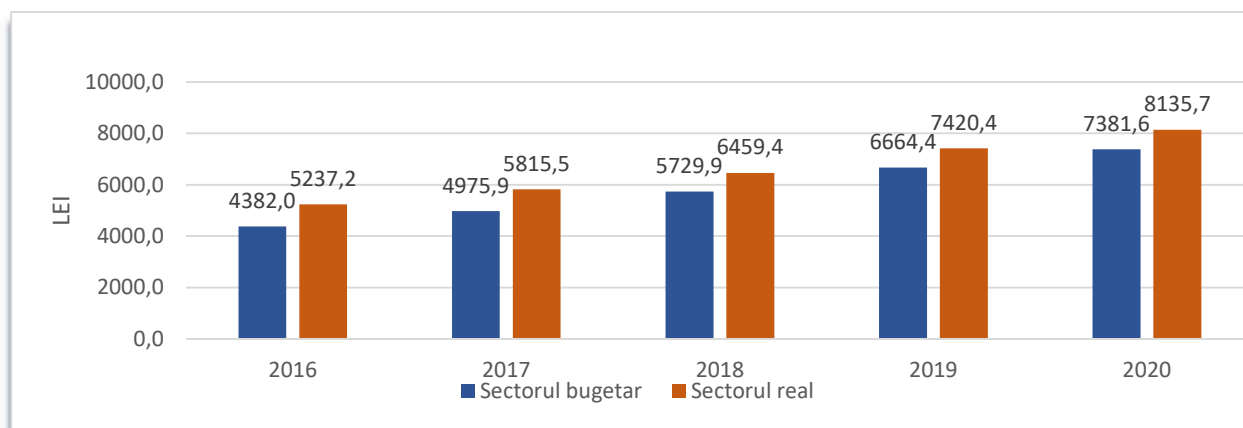

Figura 1: Dinamica comparativă a salariului mediu brut pe sectoarele economiei pe parcursul anilor 2016-2020

Sursa: Sistematizat de autor în baza datelor www.statistica.md.

Potrivit datelor statistice prezentate în figura 1, în decursul anilor 2016-2020, sectorul real înregistrează o majorare a salariului mediu brut de la 5237,2 lei în 2016 la 8135,7 lei în 2020, ceea ce presupune o sporire de 2 898,5. În același timp, sectorul bugetar prezintă o modificare evolutivă de 2999,6 lei, în 2016 valoarea numerică salarială fiind de 4382 lei, iar în 2020 – 7381,6. În aceeași ordine de idei, ritmul de creștere salarială al sectorului bugetar este cu 3,5 % mai mare decât cel al sectorului real. În figura se remarcă foarte ușor faptul că ritmul de creștere a salariului mediu brut în dependență de gen este aproximativ același, progresul fiind grafic vizibil și de-o parte, și de alta. Diferența majoră constă în valoarea numerică salarială. În 2016 salariul mediu brut al femeilor era de 4631,4 lei, constituind 85,5% din salariul mediu brut al bărbaților, iar al bărbaților – 5414,4 lei, respectiv, fiind de 1,17 ori mai mare. În anul 2020, proporția devine alta, valoarea procentuală a salariului mediu brut al femeilor devenind 86,3% din cel al bărbaților, respectiv, se atestă o apropiere de 0,8% între salarii. Indicele mediu de dinamică al salariului mediu brut al femeilor este de 1,097, iar în cazul salariului mediu brut al bărbaților – 1,095, fiind relativ egali.

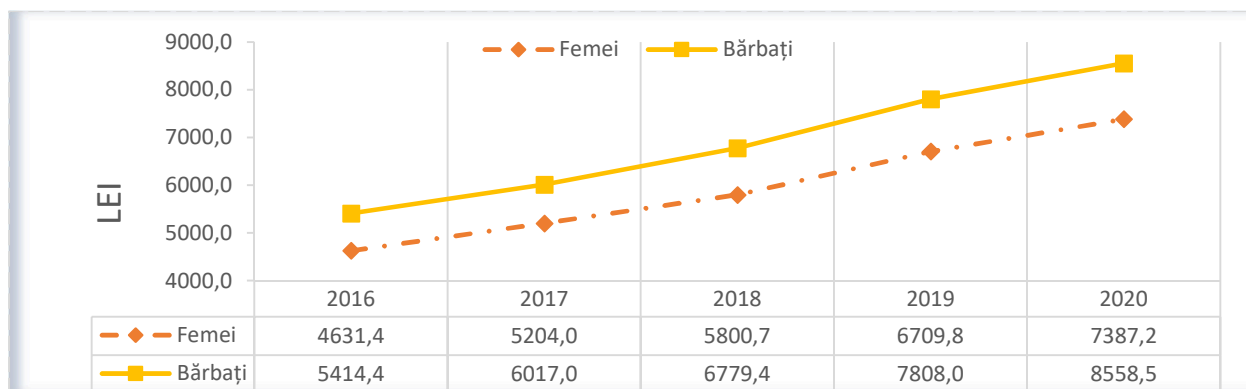

Figura 2: Evoluția salariilor medii brute ale bărbaților și ale femeilor în perioada 2016-2020

Sursa: Sistematizat de autor în baza datelor www.statistica.md.

După cum se observă pe parcursul întregii perioade analizate în Republica Moldova salariul mediu a bărbaților depășește salariul mediu pentru femei cu circa 15%. Principalele variabile cauzale ale acestor date statistice sunt următoarele: [5]

- Sexismul și concepția irațional-tradițională a societății. „Meseria unui bărbat este să câștige bani; treaba unei femei este să aibă grijă de casă și familie”;
- Miturile maternității - această idee induce tipologia unei iresponsabilități. Un copil preșcolar are de suferit în cazul în care mama sa deține un post de muncă.
- Vulnerabilitatea - o femeie este mult mai vulnerabilă în cazul unei negocieri cu angajatul, fapt ce determină o posibilă manipulare către aceasta.
- Domeniile profesionale ale bărbaților sunt superioare față de cele ale femeilor, cei mai mulți șefi fiind de genul masculin.

Concluzii

Salariul este acel instrument care se utilizează în mod direct în vederea remunerării muncii și motivării salariaților de a-și executa cât mai calitativ și productiv munca. În Republica Moldova salariile înregistrează o dinamică pozitivă, dar ritmurile de creștere a salariilor nu permanent acoperă rata inflației. În sectorul real al economiei salariul mediu este mai mare față de sectorul bugetar. Salariul mediu brut al bărbaților depășește salariul mediu a femeilor.

Referințe:

1. CODUL MUNCII AL REPUBLICII MOLDOVA, COD Nr. 154 din 28-03-2003, Publicat : 29-07-2003 în Monitorul Oficial Nr. 159-162 art. 648
2. N. Setiawan, M. Nasution, Y. Rossanty, A. Tambunan, M. Girsang, R. Agus, M. Yusuf, R. Vebrianto, O. Purba, A. Fauzi, S. Perdana, K. Nisa, Simple additive weighting as decision support system for determining employees salary, International Journal of Engineering & Technology, 7 (2.14), p.309-313, 2018
3. O. Hijuzaman, I. Gumelar, A. Kurniawan, E. Rubiarti, M. Togatorop, Analysis of salary influence on employee performance through mediation motivation and wellbeing variables, The 2nd international conference on government education management and tourism, 2022
4. R. Țurcan, Iu. Țurcan, The problems of the economic and social development of cross-border areas through the prism of salary disparities, Sustainable economic and social development of Euroregions and cross -border areas, Volume XXXVII, , 2020, p.511-520
5. C. Verniers, J. Vala, Correction: Justifying gender discrimination in the workplace: The mediating role of motherhood myths. PLOS ONE 13(7), 2018